

**”Provgrävning” av en boplats från
stenålder vid Svartå slott, Karis** 200 01 010

Henrik Jansson

Inledning

Boplatsen i Svartå slotts park, Västra Nyland, påträffades i samband med utplacering av statyer längs med en av parkgångarna. Då arbetarna grävde en grop var fundamentet för en av de sex statyerna skulle placeras, märkte de att jorden i gropen var svart och sotblandad. Dessutom hittades flera skörbrända stenar. Jan Fast kontaktades av Magnus Linder och vid ett besök på platsen konstaterade han att det troligtvis rör sig om en möjlig fornlämning. Fast öppnade 15.9. ett ungefär två gånger två meter stort provgrävingsområde och grävde det som kallats lager ett, d.v.s. de översta 15 cm under mullagret.

Undertecknad anlände till platsen 9.10. i syfte att slutföra utgrävningen. Syftet var att dokumentera och gräva ut själva härden med omgivning i sådan utsträckning att statyn kan utplaceras utan att möjliga lämningar eller information om fornlämningen förstörs. Utgrävningen begränsade sig till det redan öppnade området och ingen systematisk provgrävning av fornlämningen har således ännu genomförts.

Fornlämningens omgivning

Den lokaliserade boplatsen är belägen i södra delarna av parken runt Svartå slott, ungefär 70 m söder om herrgårdens huvudbyggnad. Fornlämningen ligger idag på ett näs runt vilken Svartån rinner i området 23-24 m över havet. Området sluttar svagt mot söder och där växer mest glest planterade träd och buskar. Största delen av området är belagd med gräsmatta, som genomskärs av flera parkgångar. Syd-ost om provgropen är den s.k. slottskrogen belägen och till söder finns ett kapell.

På platsen var härden grävdes kunde en terrassformation observeras, denna var speciellt klar väster om platsen. Provgropen var belägen 28-29 meter över havet.

Utgrävningsteknik

Då undertecknad inledde utgrävningen var den alltså redan i nivå 1, d.v.s. 15 cm under mullagret. Området putsades och själva härden grävdes även ner till samma nivå, varefter den dokumenterades (se nivåkarta-nivå1). Efter detta grävdes lager 2 (15 cm) av härden och dess omgivning med skärslev, varefter området dokumenterades (se nivåkarta-nivå 2). Eftersom inget kulturlager kunde observeras ens vid nivå 1, beslöts efter detta att endast härden grävs ut med spade enligt dess naturliga lagerföljd. Under hela utgrävningen, även då arbetet gjordes med spade, sållades de utgrävda sedimenten i sin helhet.

För att inte binda kommande mer systematiska provgrävningar och undersökningar på platsen, konstruerades inget koordinatssystem. Alla påträffade fynd togs tillvara i samma påsar över hela området. Som fixpunkt användes högsta punkten på en sten, belägen strax nord-ost om den korsning intill vilken provgropen var utplacerad. Fixpunktens absoluta höjd mättes inte under utgrävningen och därför har endast relativa höjder angivits i rapporten.

Resultat

Syftet med utgrävningen var endast att dokumentera och rädda det område som skulle ha kunnat förstöras vid uppföringen av statyn. Delvis hade härden redan förstörts iom att den ursprungliga gropen grävts rakt igenom den. P.g.a. den begränsade utgrävningen kan inga långtgående slutsatser om fornlämningen ännu göras, men dock kan några anmärkningar och observationer nämnas.

I provgropens västra profil kunde ett 15-20 cm tjockt lager matjord observeras direkt under gräsmattan. Under denna observerades en 2-5 cm tjock rödbrun färgning. Inga andra spår av

synliga kulturlager observerades och färgningen kan ha uppkommit p.g.a. geomorfologiska processer. Provgropens östra del var placerad under en av parkgångarna, vilket lämnades outgrävt i.o.m. att sedimenten där var omrörda. Av denna begränsade utgrävning var intrycket, att trots parken och dess långa användning, kan fornlämningen ha bevarats intakt och möjligheterna till in situ fynd, såsom gjordes i provgropen runt härden, är relativt goda åtminstone under områdets stora gräsmattor. Möjligtvis har parkgångarna delvis förstört fornlämningen, men detta kan anses som marginellt.

Trots den begränsade utgrävningen var fyndmaterialet rikt och varierande. Allt material hittades i området strax söder om härden. Två flintföremål påträffades. Det ena föremålet är ett fragment av en skrapa, medan den andra troligtvis är ett fragment av en bifacialt bearbetad flintkniv. Tre fragment av slipade stenföremål hittades, varav en är ett helt nackparti av en mejsel. Förutom detta påträffades två slipstensfragment, flint-, stenarts- och kvartsavslag. Keramiken är fragmentarisk bevarad, men dess ornamentik och karaktär tyder på att det rör sig om typisk kamkeramik.

Sammandrag

Trots att utgrävningen var ytterst begränsad och utfördes endast med syfte att rädda ett begränsat område, indikerar den att boplatsen vid Svartå slott kan vara välbevarad och inneha ett informativt och varierande fyndmaterial. Trots att marken använts som park kan intakta kulturlager ha bevarats under gräsmattorna. Preliminärt kan den med hjälp av keramiken dateras till typisk kamkeramisk period. Systematiska provgrävningar krävs dock innan några slutsatser angående boplatsens bevaringsförhållanden, funktion och datering med en större säkerhet kan göras. En sådan planeras av Jan Fast till sommaren 2001.

På begäran av markägaren Magnus Linder, togs alla sållade sediment från härden tillvara, såsom även alla stenar. Han planerar bygga statyn på en brokonstruktion över provgropen och undver denna rekonstruera härden under ett plexiglas så att den är synlig från parkgången intill. Detta är efter utgrävningen möjligt att genomföra utan att fornlämningen störs. Vid diskussion med markägaren framkom att inga andra åtgärder planeras i området och därför behöver fornlämningen enligt undertecknad inte anses vara direkt hotad åtminstone under den närmaste framtiden.

Helsingfors 12.03.2001

HuK Henrik Jansson

Karis Knapsby Svartå slott

Fornlämningstyp:	Boplats
Antal:	1 st
Datering:	Stenålder (typisk kamkeramik?)
Klass:	I
Grundkarta:	201412 Kirkniemi
Koordinater:	X= 667171 Y= 249125 Z 28-29 m

Lägenhet

Registerby:	Knapsby
LR beteckning:	3
Lägenhetsnamn:	Svartå slott
Ägare:	Magnus Linder
Adress:	Tähtitorninkatu 8D 00140 Helsinki

Tidigare uppgifter

Granskning	J Fast 15.9.2000
Provgrävning	H Jansson 8.10.2000

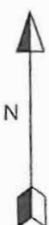
Diapositivförteckning

- 45720 Översiktsbild av provgropen. I bilden till höger, på andra sidan korsningen, skymtar stenen vilken fungerade som fixpunkt. Från SE
- 45721 Översiktsbild. I bakgrunden slottets huvudbyggnad. Från S.
- 45722 Detaljbild av eldstaden i nivå 1. Från E.
- 45723 Översiktsbild av provgropen. I förgrunden nivå 2 i bakgrunden nivå 1. Till höger den ogrävda omrörda delen under parkgången.. Från S.
- 45724 Gropeldstad i nivå två. Den ursprungliga gropen och provgropens västra profil i bakgrunden. Från E

Karis Knapsby Svartå slott
H Jansson 2000

Översiktskarta
Skala 1:500
Ritare H Jansson

- Bro
- Parkväg
- Ellinje
- Terass
- Fixpunkt
- Provgrävningsområde

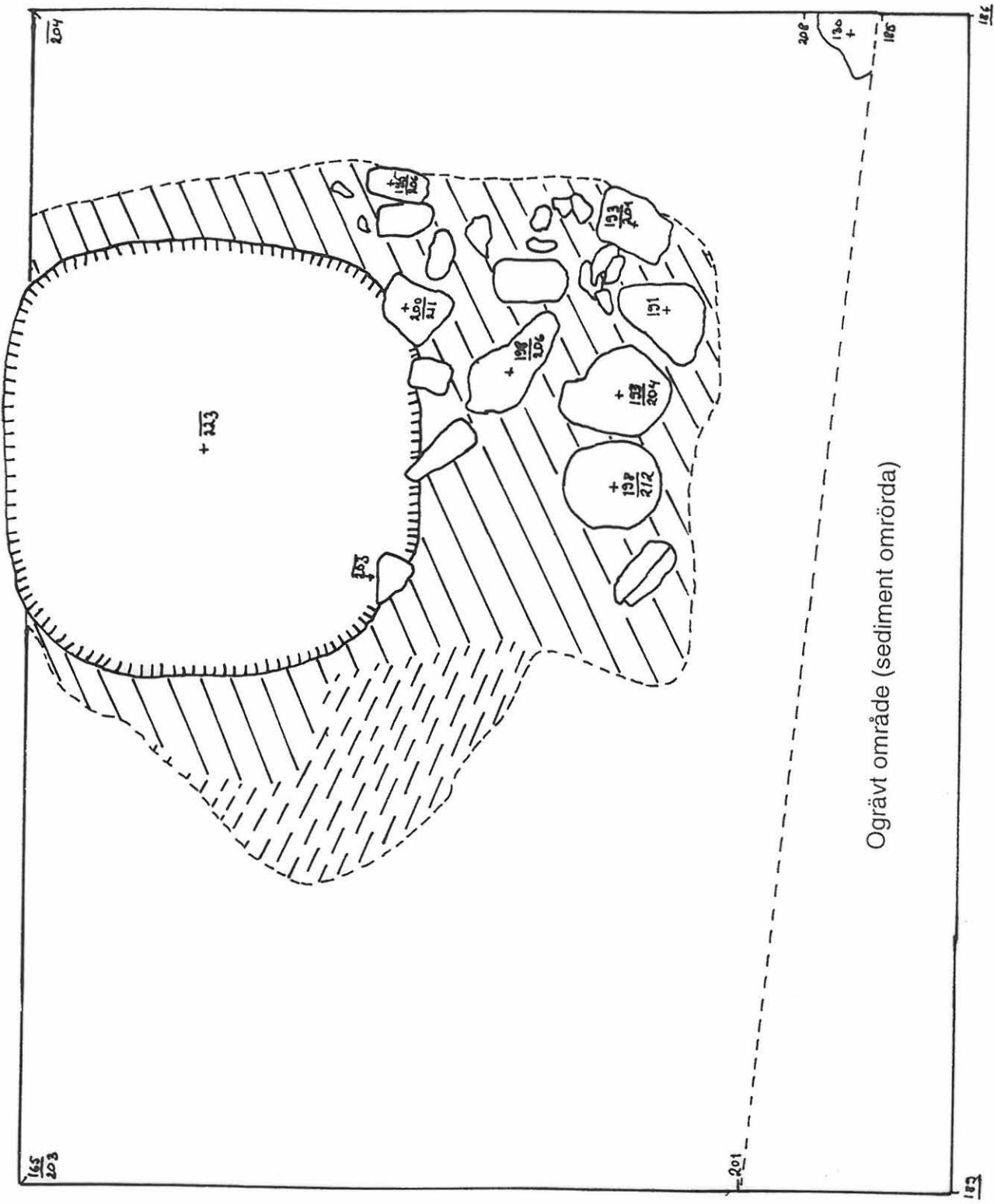
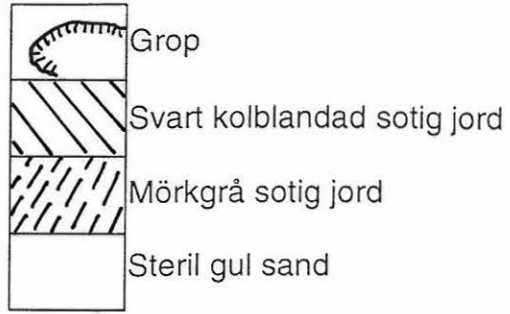
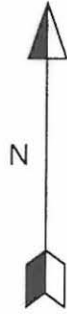
Karis Knapsby Svartå slott H Jansson 2000

Nivåkarta - Nivå 1

Skala 1:10

Fp 109

Ritare H Jansson

Ogrävt område (sediment omrörda)

KARIS KNAPSBYSVARTÅ SLOTT H JANSSON 2000

NIVÅKARTA - NIVÅ 2

SKALA 1:10

FP 109

RITARE H JANSSON

